

Economia socialistă avea nevoie de brațe de muncă, pentru că ele sunt cele care poartă greutatea sistemului. În propaganda comunistă, „reproducerea forței de muncă” era definită ca „o mare onoare și o îndatoriere patriotică”. Iar producerea de cetățeni trebuia să conducă la „înflorirea societății și victoria socialismului în România”.

— Ne putem întreba dacă supunerea românilor este o lașitate obișnuită, adaugă doamna Maria. Dar toți își amintesc foarte bine ce se întâmpla sub conducerea lui Gheorghiu-Dej în anii '50, când oamenii dispăreau de la o zi la alta. Mureau în lagărele de muncă, de foame și de epuizare. Patruzeci, șazeci, o sută de mii, nimeni nu-i va număra. Trăiai cu gândul că într-o singură clipă nu va rămâne nicio urmă din tine.

Nicolae Ceaușescu știa și cum să-i înlăture pe cei care nu se supuneau: înspăimântându-i și asmuțindu-i pe unii împotriva altora, astfel încât societatea se controla ea însăși. Poliția politică secretă vedea și auzea tot. Au fost instalate dispozitive de interceptare la scară mare, iar acolo unde ele nu ajungeau erau trimiși oameni. Colegele de la fabrică puteau să se denunțe reciproc. Paznicul din bloc putea nota într-un caiet cine a vizitat pe cine și ce fel de geantă avea. O asistentă putea să denunțe un medic, ce face după program și cât câștigă din asta.

— Mama îmi spunea să-mi țin gura întotdeauna, își amintește doamna Oana. Pe nimeni nu interesează problemele tale, repeta ea. Iar dacă interesează pe cineva, asta e ca să le folosească împotriva ta.

— Toți se temeau de interceptări și denunțuri, toți. Doamna Maria dă din cap. La mine la serviciu, când a început să se discute despre asta, că e frig în casă, că nu e lapte, că nu e carne, că s-a stat la coadă toată noaptea pentru un carton de ouă, întotdeauna mergeam la

toaletă și mă încuiam cu cheia. Ce va fi dacă cineva mă denunță că m-aș fi plâns? Tocmai îmi pierdusem soțul și mă temeam că, dacă merg la închisoare, fiica mea va rămâne singură, a nimănu. De altfel, mi-au spus odată: „Nu ieșiți prea mult în față, n-aveți decât o singură fiică, și e o fată frumoasă, ar fi păcat să ajungă la casa de copii”.

Raluca, născută în 1985, are cinci frați și surori. Tatăl Ralucăi era muncitor, iar mama, croitoreasă – ca să hrănească familia, cosea toată noaptea. Toți copiii ei au venit pe lume după 1966.

— Mama mi-a spus că îi era atât de greu, încât, dacă ar fi putut înlătura următoarele sarcini, ar fi făcut-o. Dar exista o lume subterană a bacșișurilor, garanțiilor, recomandărilor, conspirațiilor. Trebuia să-i cunoști pe ceilalți și să ai încredere în ei. Iar mama nu avea încredere în nimeni și se temea. Dacă ajungea la închisoare, cine ar fi avut grijă de noi?

Mama Ralucăi născuse patru copii și teoretic ar fi putut beneficia deja de dreptul la avort. Dar în 1985 Ceaușescu a schimbat decretul – de acum, întrerupere de sarcină puteau face doar femeile care aveau cinci copii în evidența personală și împliniseră patruzeci și cinci de ani.

Vrând-nevrând, la sfârșitul anului 1985, mama Ralucăi a născut al cincilea copil.

Imediat după aceea a rămas din nou gravidă, dar nu și-a dat seama de asta timp de cinci luni, iar avortul era permis doar până la sfârșitul primului trimestru. Astfel a venit pe lume Raluca.

Drept recunoaștere a meritelor sale, mama ei a primit Medalia Maternității clasa I. Dacă ar mai fi născut un copil, ar fi fost decorată cu Ordinul „Gloria Maternă” clasa

a III-a. Pentru zece copii se acorda titlul de mamă-eroină și plata – efectuată o singură dată – a sumei de două mii de lei, adică jumătate din salariul mediu.

Toți frații și surorile Ralucăi au studii superioare. Raluca vorbește fluent patru limbi și traduce literatură engleză în românește. Se bucură că provine dintr-o familie cu mai mulți copii, pentru că toți și-au purtat reciproc de grijă.

— Nu cred că Ceaușescu știa toate aceste lucruri, tot ce se întâmpla în România. Era doar o marionetă în mâinile consilierilor săi. Oamenii îi îndeplineau ordinele, dar le înțelegeau greșit. Dacă Ceaușescu ar fi știut cum trăiau oamenii aici, n-ar fi permis ca ei să sufere atât.

Ștefan, născut în 1978, al doilea copil la părinți:

— În casă nu se vorbea despre decret. La școală copiii vorbeau c-ar exista ceva care se numește preventiv, că se pune pe penis și în felul acesta nu se fac copii. Și că la noi nu se găsește de cumpărat, de aceea în clase sunt câte patruzeci de copii și mai mult. Șase Ștefani, șapte Cristi, cinci Alexandri. Copiii se întrebau între ei: „Pe tine te-au vrut?”. Își dădeau porecle: „Stârpitură!”. Niciodată nu m-am gândit la asta; părinții au fost buni cu mine, foarte grijulii, n-am avut motiv să mă gândesc la asta. Dar o dată, când eram deja adolescent, și încă unul încăpățânat, mă certam cu tata dintr-un motiv și mama m-a întrerupt brusc: „Ai grijă ce spui, că, dacă nu era tata, n-ai fi fost pe lume”. Imediat am înțeles despre ce vorbea. Mi-am amintit tot ce se vorbea în pauze. Că mamele noastre făceau chiuretaj acasă, în bucătărie, în baie, pe mușama. Că nu povestesc niciodată despre asta. Și că e mai bine să nu le întrebăm nimic.

Nu puteam concepe așa ceva. Mama mea, medic, cu studii, o femeie puternică, putea și ea să-și facă avort?

Câteva săptămâni mai târziu, când pregătea o supă, am întrebat-o dacă făcuse întrerupere de sarcină. Iar ea a ridicat din umeri: „O dată aici, în bucătărie, pe masă, a doua oară pe divanul din camera mare”. Și continua să stea lângă mașina de gătit și să mestece în oală. Am ieșit din bucătărie și am plâns puțin. N-am mai întrebat-o niciodată nici de decret, nici de avorturi.

După diverse date, se acceptă că, în decursul celor douăzeci și trei de ani de la intrarea în vigoare a decretului, din cauza complicațiilor survenite în urma unor avorturi nereușite, în România au murit între nouă mii cinci sute și zece mii de femei. Acestea sunt cifrele din statisticile oficiale, dar mulți cercetători occidentali consideră că ele sunt diminuate.

De obicei, femeile nășteau primul și al doilea copil, luând hotărârea de a face avort când știau că nu sunt în stare să-l hrănească pe următorul. De aceea, cele care au murit în urma complicațiilor de după avort au lăsat în urma lor copii orfani și soți neajutorați.

Dan, născut în 1974, primul copil din familie, povestește:

— Un coleg bun din școala primară a crescut fără mamă și n-a pomenit niciodată de ea. Abia când aveam deja douăzeci și ceva de ani – și doar ne știam din copilărie – ne-am îmbătat amândoi și mi-a spus că mama lui murise din cauza unei hemoragii, în spital, pentru că refuzase să-l toarne pe cel care-i provocase avortul. Tatăl lui stătea lângă patul ei și o implora să spună, pentru că starea ei e foarte gravă, pentru că ea moare, iar el nu se va descurca cu copilul. Dar ea s-a încăpățânat. A spus că nu vrea să trăiască în așa o țară. Colegul meu îmi povestea despre asta și plângea.

În filmul documentar *Decreței* al lui Florin Iepan se arată cum erau tratate „trădătoarele națiunii”. Cele care

muriseră în urma avorturilor erau acuzate public în universități și în întreprinderile în care munceau. Au existat situații extreme: în 1985, după moartea unei tinere muncitoare dintr-o fabrică de textile din București, autoritățile au cerut ca procesiunea de înmormântare să se oprească la ferestrele fabricii. Fiecare dintre muncitoare trebuia să vadă cu ochii ei cum se poate sfârși o acțiune ilegală. Totul s-a petrecut sub ochii celor trei copii ai decedatei, care plâneau și strigau: „Mamă!”.

I-am întrebat pe români despre documentarul lui Iepan – puțini îl văzuseră. La televiziune fusese proiectat o dată, în 2005, după ora douăzeci și două. Nu a provocat nicio dezbatere. Tema avorturilor forțate fusese îngropată în uitare.

— Oamenii nu vor să se gândească la asta, spune doamna Oana. Este o dramă a întregii societăți, pe care fiecare ar vrea să și-o șteargă de pe conștiință. Toți au fost mutilați de acest fapt, toți. Cu excepția familiei Ceaușescu și a curtenilor apropiați lui, nu a existat familie care să nu fi fost afectată de asta.

O cotitură a marcat-o abia filmul *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* al lui Cristian Mungiu, din 2007, povestind despre o studentă gravidă și prietena acesteia, care trec prin toate chinurile iadului României comuniste în încercarea de a aranja o întrerupere ilegală de sarcină. Bărbatul pentru „situații de urgență”, adică întreruperea unor sarcini avansate, profită de faptul că fetele erau hăituite și le violează pe amândouă. Pretinsul medic e interpretat de Vlad Ivanov, care, după succesul internațional al filmului, a devenit unul dintre cei mai populari actori români.

— Cristian voia ca filmul să fie văzut de cât mai mulți oameni, de aceea a organizat „un cinematograf mobil”

și călătorea cu el prin sate și orașele mici, povestește Vlad Ivanov.

Răul pe care-l trăiseră femeile căpătase chipul lui Ivanov.

— Când lucram la rol, mi-a trecut prin minte că-l joc pe diavol, a adăugat el. Dar apoi s-a dovedit că femeile nu văd în mine actorul, ci doar personajul din film, bărbatul care provocase avortul. De multe ori izbucneau în plâns când mă vedeau. Le aminteam de spaima și disperarea lor. Mi-amintesc o întâmplare din Tel Aviv. Proiecția avea loc într-o sală, eu și Cristian stăteam într-o cafenea care aparținea cinematografului. Brusc, o femeie a alergat afară din sală. M-a văzut, a rămas ca înfiptă în pământ și a izbucnit în hohote de plâns. S-a dovedit pe urmă că era o evreică ce trăise în România în timpul lui Ceaușescu și trecuse prin acest iad de multe ori. S-a așezat lângă noi și ne-a povestit totul. Știam bine aceste povești, toate semănau între ele, dar aveam lacrimi în ochi. N-am să uit toată viața cum Cristian a adus o moașă ca să ne arate cum se introduce în uter o sondă, pentru a provoca contracții. Fumând o țigară, ne-a făcut demonstrația, de parcă ne-ar fi explicat cum se fierbe un ou. Am întrebat-o dacă nu trăia niciodată ceea ce făcea. A ridicat din umeri. „Am făcut asta de sute de ori, am fost la închisoare, apoi am făcut-o din nou. Iar mie însemi mi-am făcut-o de peste zece ori, de douăsprezece, paisprezece ori, cine să stea să numere?” Și a continuat să fumeze. Amândoi ne-am cutremurat.

Doamna Gabriela, de cincizeci și cinci de ani, este de profesie inginer, dar pentru femeile care aveau nevoie de ajutorul ei nu conta decât faptul că unchiul ei era medic. Doamna Gabriela trebuia să le ajute.